

Työttömyyskysymyksestä.

ELJAS KAHRA.

Maailmansodan jälkeisistä monista suurista pulmista on työttömyyskysymys osoittautunut todelliseksi kansain vitsaukseksi. Työttömyys ei kylläkään ole mikään uusi ilmiö, sillä jo 1800-luvulla industrialismin mukana oli työttömyys teollisuusvaltioissa saavuttanut sellaiset mittasuhteet, että yhteiskunnan oli täytynyt siihen kiinnittää erikoista huomiota. Ennen maailmansotaa ei kuitenkaan kukaan luultavasti kuvitellut sellaisia valtavia työttömien määriä mahdollisiksi, kuin tämä vuosikymmen on voinut esittää. Vaikeimpina pulavuosina laskettiin nimittäin työttömien yhteismäärä sivistysvaltioissa noin 30 milj. hengeksi ja, vaikka talouselämän elpyminen onkin tätä työttömien määrää vähentänyt, on tälläkin hetkellä parisenkymmentä miljoonaa henkeä maailmassa työttömien kirjoissa, niistä noin puolet Pohjois-Amerikan Yhdysvalloissa.

Työttömyys on talouselämän heilahtelujen seuraus. Taloudellisessa elämässä käy yhtämittäinen aaltomainen liike. Näiden taloudellisten aaltojen pituus on erilainen. Puhutaan sekuläärisestä eli vuosisataisaallosta, joka vielä jakaantuu 20—25 vuotta kestäneisiin jaksoihin, suhdanneaallosta ja kausiaallosta. Vuosisataisaalto ilmentää niitä muutoksia, joita on tapahtunut pitemmän ajanjakson kuluessa tekniikassa, kulutustottumuksissa, yritysmuodoissa, yhteiskunnallisessa organisaatiossa, väestön suuruudessa ym.; lyhyesti sanoen se esittää ajanjaksoa, jonka kuluttua yhteiskunta- ja taloudellisessa elämässä useimmiten vähitellen tapahtuneet rakennemuutokset käyvät täysin selville. Suhdanneaalto taas on taloudellisten pulien välinen ajanjakso. 1800-luvun taloudellinen historia osoittaa, että nämä suhdanne-aallot ovat vaihdelleet 6—9:ään vuoteen. Kausiaalto taas kuvastaa tuotannon vuosittain palautuvien supistuksien välistä aikaa, jolloin tuotannon väheneminen aiheutuu esim. sääsuhteista tai kysynnän suurista vaihteluista eri vuodenaikoina jne. Edellä selostettuja taloudellisia aaltoja vastaa myöskin kolme työttömyyden päälajia nim. pitkäaikainen työttömyys, suhdanne-työttömyys ja kausityöttömyys.

Työttömiksi, sikäli kuin työttömyys on valtion toimenpiteiden kohteena, ei lueta kaikkia ilman työtä olevia, vaan rajana on, että työttömyyden tulee aiheutua syistä, jotka ovat riippumattomia työntekijästä itsestään. Työtä karttavat sekä henkisesti tai ruumiillisesti vajavaiset henkilöt eivät ole luettavissa varsinaisiin työttömiin. Heitä varten yhteiskunnalla on muita huoltomuotoja. Työttömiksi ei voida myöskään katsoa henkilöitä, jotka ilmoittautuvat työnvälitystoimistoille vain hakeakseen uutta työpaikkaa.

On luonnollista, että tämän vaikean kysymyksen hoitamisesta on hyvin erilaisia mielipiteitä esitetty. Mielipiteiden eroavaisuudesta huolimatta ollaan kuitenkin yhdestä seikasta kaikkialla samaa mieltä nim. että yhteiskunta on velvollinen tekemään voitavansa toiselta puolelta ehkäistäkseen työttömyyttä, toiselta puolelta tukeakseen työttömiksi joutuneita. Sitä vaatii yhteiskunnan oma etu, sillä työttömyys varsinkin, jos se kestää pitemmän aikaa, vaikuttaa siveellisesti rappeuttavasti työttömään. Ammattitaito huononee, taloudellisen turvattomuuden tunne painostaa mieltä, ja kun säästövarat ovat loppuneet, uhkaa suoranainen hätä. Työtön on siten joutunut muiden yhteiskunnan jäsenten avusta riippuvaksi, mikä vaikuttaa vastuuntunteen herpaantumiseen ja lopulta vie taloudelliseen ja siveelliseen häviöön, hajoittaen perheen ja monasti vieden heikompia yksilöitä rikosten teille. Varsin tuhoisa on työttömyyden vaikutus siihen nuorisoon, joka työttömyysaikana on astumassa työmarkkinoille. Työntekijä, joka jo joitakin vuosia on ollut ansiotyössä, on kuitenkin vastustuskykyisempi edellämäinnittuihin vaikutuksiin nähden kuin nuori mies tai nainen, joka vasta valmistautuu ensimmäiseen työpaikkaansa ja havaitsee tällöin, ettei hän sellaista voikaan saada. Kaikista näistä syistä ovat työttömien joukot myös yhteiskunnan vastaiselle kiihoitukselle otollista maaperää, sillä työttömän on vaikea käsittää, miksi juuri hän joutuu kärsimään yhteiskuntaa kokonaisuudessaan kohdanneesta onnettomuudesta. On ymmärrettävää, että hän tällöin helposti katsoo hätänsä johtuvan yhteiskuntajärjestyksen nurinkurisuudesta.

Yhteiskunnan toimenpiteet työttömyyden torjumiseksi voidaan jakaa kahteen ryhmään: 1) työttömyyttä ehkäisevät toimenpiteet ja 2) työttömyyden seurauksien lieventämistä tarkoittavat toimenpiteet, vaikka jyrkkää rajaa näiden välille ei voidakaan vetää.

Ehkäiseviin toimenpiteisiin voidaan lukea työnvälityksen tehostaminen, siirtolaisuuden edistäminen, tuotannon tukemista tarkoittavat toimenpiteet (vientipalkkiot ja tullit), yleisten töiden varaaminen työttömyysajoksi ja luotonannon kontrolli.

Työttömyyden lieventämistä tarkoittaviin toimenpiteisiin kuuluu työttömyysvakuutus, suoranaisten raha- tai ruoka-avustusten jakaminen, varatöiden järjestäminen, työttömien ammattikurssit, avustukset tai lainat yksityisille työnantajille töiden järjestämistä varten sekä työpäivän tai työviikon lyhentäminen, tärkeimmät ryhmät mainitaksemme.

Mitä erityisesti Suomen oloihin tulee, ei työttömyyskysymys täällä ennen maailmansotaa ollut kärjistynyt siksi vaikeaksi kysymykseksi, mikä se jo tällöin oli muissa enemmän teollistuneissa Europan maissa. Säännöllistä talvityöttömyyttä tosin oli maan suuremmissa kaupungeissa, mutta ei enempää kuin että se hyvin voitiin hoitaa kuntien omin toimenpitein. Lisäksi oli katovuosina pakko järjestää töitä myös maaseudulle, mutta se ei niinkään paljon aiheutunut varsinaisesta työttömyydestä kuin siitä toimeentulon puutteesta, jonka menetetty vuodentulo aiheutti. Sen jälkeen kuin Suomi on muodostunut täysin itsenäiseksi talousalueeksi, vaikuttavat yleis- taloudelliset pulailmiötkin maahamme toisin kuin ennen. Ennen itsenäisyyttämme oli Suomi huolimatta erikoisasemastaan kuitenkin niin läheisessä suhteessa suureen valtakuntaan, että maailmassa esiintyvien yleistaloudellisten lamailmiöiden tai toiselta puolen korkokonjunktuurien vaikutus ei kaikissa kohdin tuntunut meillä samoissa mitoissa ja samalla tavalla kuin muissa Europan maissa. Maa oli myös lähempänä luontoistaloutta ja teollisuuden merkitys oli suhteellisesti pienempi, josta syystä joustavammin kykenimme mukautumaan talouspulien aiheuttamiin olojen vaihteluihin. Kuitenkin voimme todeta, että 1920-luku, jolloin muualla Europassa jo oli havaittavissa vaikeatakin työttömyyttä, Suomessa vielä oli sangen edullinen, johtuen pääasiassa vuosikymmenen alussa tapahtuneesta inflatiosta.

Kun maailmanpula vuonna 1929 puhkesi, ja se ulotti vaikutuksensa myöskin Suomeen, kohtasi se meidät sen vuoksi jokseenkin valmistautumattomina tätä pulaa ja sen seurauksena tulevaa työttömyyttä vastaanottamaan, varsinkin kun se vapaaehtoinen työttömyysvakuutusliike, jota työttömyyskassat valtion avustamina harjoittavat, on Suomessa merkityksetön joukkotyöttömyyden torjumiseksi.

Työttömien määrä nousi nopeasti meillä ennen näkemättömiin lukuihin. Kun se talvella 1930 oli noin 35 000 henkeä, nousi se jo seuraavana talvena noin 50 000:een ja lähenteli talvella 1932 90 000 henkeä. Vuosi 1932 oli työttömyyden huippuvuosi ja siitä lähtien on työttömien määrä yhtämittaisesti laskenut ollen vuoden 1933 talvi-kuukausina noin 70 000, vuoden 1934 talvi-kuukausina noin 42 000,

talvella 1935 noin 22 000 ja viime talvena noin 20 000 henkeä. Työttömyys kärjistyi ensin maaseudulla ja tämä johtui siitä huomattavasta supistuksesta, jonka alaiseksi metsätyöt joutuivat vuosina 1931—32. Kaupunkeihin ja asutuskeskuksiin alkoi työttömyys vaikuttaa hie-man myöhemmin, ja tilanne oli niissä vaikein talvella 1933, jolloin maaseudulla jo alkoi tuntua lisääntyneiden metsäkauppojen ja metsätöiden tuomat runsaammat rahatulot.

Todellisen suurtyöttömyyden näin maata kohdatessa oli nopeasti saatava luoduksi järjestelmä työttömien tarkoituksenmukaista huolto varten. Päämääränä pidettiin tällöin, että järjestelmän toiselta puolen tuli taata suurimmassa avuntarpeessa oleville työttömille riittävä toimeentulo ja toiselta puolen ei häirinnyt tuotantoelämän säännöllistä kehitystä. Järjestelmän esikuvaksi valittiin Ruotsissa noudatettu järjestelmä, jolla lisäksi oli se hyvä puoli, että sen mukaan työttömille ensi sijassa oli järjestettävä työtä eikä annettava suoranaisia avustuksia. Oli kuitenkin luonnollista, että järjestelmää oli kehitettävä omia olojamme silmälläpitäen.

Vaikkakin suurina työttömyysvuosina noudatettu työttömien huoltojärjestelmä tällä hetkellä kuuluu historiaan, on syytä sitä selostaa, koska käsitykseni mukaan on ilmeistä, että joukkotyöttömyyden maattamme jälleen kohdatessa — johon toivottavasti kulunee joitakin vuosia — uusi työttömien huoltojärjestelmä on rakennettava suunnilleen samoille perusteille, kuitenkin ottamalla huomioon ne epäkohdat, joita järjestelmää sovellettaessa on saatu kokea.

Työttömyysvuosina noudatettu työttömien huoltojärjestelmä nojautui seuraaville perusteille:

- 1) että kunta on ensi sijassa velvollinen hoitamaan työttömiään;
- 2) että työttömille järjestetään etusijassa työtä;
- 3) että työtä järjestetään vain niille työttömille, jotka ovat työkykyisiä, työhaluisia, ilman omaa syytään työttömiä sekä joiden todetaan olevan yhteiskunnan avun tarpeessa;
- 4) että varatoissa maksetaan alempi palkka kuin vapailla työmarkkinoilla, jolloin siirtotyömailla kuitenkin annetaan eräitä etuja, kuten perhe- ja paikallislisiä, vapaat matkat työmaalle ja työn päätyttyä sieltä takaisin yms.;
- 5) että työt suoritetaan niin laajalti kuin mahdollista urakka-töinä.

Ensimäisen perusteen mukaan on kunta ensi sijassa velvollinen huoltamaan työttömiään. Tämä velvollisuus perustuu köyhäinhuolto-laissa ilmaistuun periaatteeseen, että kunnat ovat vastuussa jäsentensä elatuksesta. Mutta se on välttämätön myöskin käytännöllisistä syistä. Kokemus niin meillä kuin Ruotsissakin on osoittanut, että

raja köyhäinhoidon ja työttömyyspuhollon välillä on erittäin vaikeasti vedettävissä. Jos työttömien ensi sijainen huoltovelvollisuus siirret-täisiin kunnilta valtiolle, on vaara olemassa, että monet kunnat koe-taisivat siirtää työttömyyspuhollon nimessä köyhäinhuitorasitustaan valtion kannettavaksi. Tämän estämiseksi täytyisi ottaa myös työttö-myysasioiden paikallinen hallinto valtion käsiin ts. olisi luotava uusi laaja virkakoneisto työttömyyden huolto varten sen sijaan, että tätä hallintoa nykyään hoitavat kunnalliset hallintoelimet val-tion tarkkailun alaisina verrattain pienin lisäkustannuksin. Mai-nittakoon muuten, että Ruotsin työttömyyskomissionin keskus-hallinnon kustannukset olivat tilivuonna 1934/35 1 500 000 kr eli lähes 18 milj. mk ja sen palveluksessa oli 225 henkeä, kun Suomen työttömyysneuvoston hallintokustannukset olivat 760 000 mk ja sen palveluksessa oli 8 henkeä.

Toinen peruste, että työttömille etusijassa on järjestettävä työtä, lienee kait itsestään selvä. Kokemus on osoittanut, että raha-avus-tusten jakaminen ilman työvastiketta vaikuttaa varsin rappeutta-vasti työttömiin. Ja työttömyysaikana olisi työttömiä tuettava sellaisissa muodoissa, että heidän työkykynsä ja työhalunsa mah-dollisimman paljon säilyy.

Kolmas peruste, jonka mukaan varatöitä on järjestetty vain sellaisille työntekijöille, jotka ovat työhaluisia ja työkykyisiä, ilman omaa syytään työttömiä ja joiden todetaan olevan yhteiskunnan avun tarpeessa, nojautuu siihen käsitykseen, että vähänkin huomattavan työttömyyden aikana on käytännöllisesti ja rahallisesti mahdotonta järjestää kaikille työttömille työtä, joten ne, jotka sää-töillään tai huoltovelvollisten omaistensa tukemina voivat järjestää toimeentulonsa, on jätettävä huollon ulkopuolelle. Käytäntö on osoittanut, että tämä käsitys on oikea. Suomessa voitiin vaikeimpina työttömyysvuosina sijoittaa suurin ponnistuksin noin 40—50 % työttömistä töihin, ja vasta nyt työttömyyden supistuttua suhteelli-sen pieneksi, on työsijoituksessa päästy 75 %:iin. Ruotsissa, jossa nykyisen sosialidemokraattisen hallituksen aikana on erikoisen tar-mokkaasti pyritty tehostamaan työlinjaa, ei ole päästy suhteellisesti niinkään korkeisiin työsijoituslukuihin kuin Suomessa, vaikka työttö-myys on sielläkin huomattavassa määrässä vähentynyt. Jos työttö-mille Ruotsissa jaetut raha-avustukset otetaan lukuun, voidaan sanoa, että siellä on huollettu suhteellisesti laskien suunnilleen sama määrä työttömiä kuin meilläkin, jolloin kuitenkin on muistettava, että Ruotsissa ovat työttömyyspuhollon ulkopuolella huonerakennus-työläiset, tiilitehtaan työntekijät, satamatyöläiset sekä maatalous- ja metsätyöntekijät, johtuen siitä, että Ruotsissa ei yleensä hoideta kausityöttömyyttä, ellei se samassa käsitä suhdannetyöttömyyttä.

Milloin maan työmarkkinat ovat lamassa, ei avuntarpeen harkintaa voitane välttää. Kun Suomessa vuosina 1931—32 yksistään työttömyyskortistoon hyväksytyjen työttömien määrä nousi noin 80 000—90 000:een henkeen, ei yhteiskunnalla ollut mahdollisuutta hoitaa työttömyyttä harkitsematta kussakin yksityistapauksessa, onko yhteiskunnan pakko työtöntä avustaa vai eikö hän voi tulla toimeen hyvinä aikoina huonojen aikojen varalle tekemillään säästöillä tai sellaisten henkilöiden avustustoimenpitein, joilla työttömään nähden on köyhäinhoitolakiin perustuva elatusvelvollisuus.

Neljäntenä perusteena on, että varatoissa maksetaan alempi palkka kuin vapailla työmarkkinoilla. Kyseessä oleva periaate nojautuu lähinnä käsitykseen, että yhteiskunnan järjestäessä töitä työttömien jäsentensä toimeentulon turvaamiseksi, näiden töiden palkkaehdot eivät saa olla niin edulliset, että ne estävät varatyöntekijöitä hakeutumasta vapaille työmarkkinoille, niin pian kuin siellä työpaikkoja avautuu, tai että ne suorastaan edistävät työvoiman siirtymistä vapaista töistä varatöihin. Kun Ruotsissa on kokeiltu nykyisen hallituksen aikana uutta varatöiden palkkausjärjestelmää, jonka mukaan varatyöpalkka määrätään paikkakunnan, jolla huomattavassa määrässä on työtä tarjona, alimman sekatyöntekijän palkan mukaan, lienee syytä selostaa tästä saavutettuja kokemuksia pääjohtaja Gunnar Huss'in puheenjohtolla toimineiden asiantuntijain vuonna 1935 ilmestyneen mietinnön mukaan.

Selostettuaan yksityiskohtaisesti niitä syitä, jotka aiheuttavat sen, että varatöiden palkkataso Ruotsissa verrattuna yksityisten töiden palkkatasoon on huomattavan edullinen, asiantuntijat toteavat lopuksi seuraavaa. Suurille työntekijöiden ryhmille olivat varatöiden työehdot varsinkin valtion avustamissa kunnan töissä ilmeisesti sangen tyydyttävät verrattuna siihen, mitä työttömille tarjottiin heidän tavallisessa työssään. Oli sen vuoksi käsitettävää ja työttömien kannalta luonnollista, että monet heistä halusivat päästä varatyöhön tai eivät ainakaan erikoisen tarmokkaasti koettaneet niistä pyrkiä vapaiden työmarkkinoiden töihin. Varatöiden palkkausjärjestelmä, jolla oli tällaiset vaikutukset, ei voinut olla vaikuttamatta työttömyyden pysyväiseksi muodostumista ja lisääntymistä ja sitä täytyi sen tähden katsoa epätarkoituksenmukaiseksi (irrationell). Miten toivottavaa olikin inhimillisistä syistä, että työttömille annettiin paras mahdollinen apu, ei kuitenkaan voitu jättää huomiotta, että toimenpiteet, jotka johtivat työttömien vastuuntunnon heikentymiseen, olivat myöskin heille itselleen vahingollisia. Asiantuntijoilta ei ollut jäänyt huomaamatta, että työttömyysnäkökannalta tarkoituksenmukainen palkkojen järjestely varatoissa tuotti vaikeuk-

sia jo yksistään työmarkkinoilla vallitsevien palkkojen erilaisuuden vuoksi, jonka vuoksi palkat, jotka erälle työntekijäin ryhmille olivat epäedullisia, toisille olivat varsin haluttuja. Toinen asian järjestelyä vaikeuttava seikka oli pakko tarkoituksenmukaisella tavalla tyydyttää niiden perheiden avuntarve, joiden huoltajat olivat varatoissa muualla kuin kotikunnassa. Kuitenkin oli niiden kokemusten perusteella, joita menneinä vuosina oli saatu eri palkkausmenetelmistä varatoissa, tehtävä ne muutokset palkkausjärjestelmään, jotka olivat tarpeellisia, jotta tehokkaammin kuin nykyään vastustettaisiin varatöiden ehkäisevää vaikutusta työvoiman liikkuvaisuuteen ja mukautumis-kykyyn.

Selostettu lausunto osoittaa, että kysymys varatöiden palkkatasosta ei ole niinkään yksinkertaisesti ratkaistavissa ja että varatöiden vapaalla palkkausjärjestelmällä on varjopuolensa, jotka pakottavat tarkoin harkitsemaan, minkälaista järjestelmää näissä töissä noudatetaan silloin, kun maassa todella on huomattavasti työttömiä.

Alennettujen varatyöpalkkojen periaate on joutunut ankaran arvostelun alaiseksi osittain siitä syystä, että alennetut palkat arvostelijain käsityksen mukaan eivät riittäneet varatyöläisten toimeentuloon, mutta pääasiallisesti kai siitä periaatteellisesta syystä, että arveltiin alennettujen varatyöpalkkojen edistävän yleisen palkkataso alenemista. Mitä edelliseen väitteeseen tulee, johtunee se lähinnä siitä, että valtion varatyöt olosuhteiden pakosta enimmäkseen olivat maaseudulla, ja kun työttömyys viime vuosina on pääasiassa keskittynyt asutuskeskuksiin, niiden työntekijät olivat suurimmalta osalta kotoisin paikkakunnilta, joiden palkkataso oli korkeampi kuin sen kunnan, jossa työ sijaitsi. Toisin sanoen varatöiden palkat tuntuivat sen vuoksi alhaisilta, että ne, vastaten maaseudun alempaa palkkatasoa, olivat pienemmät kuin mitä asutuskeskusten työttömät olivat tottuneet pitämään kohtuullisena työansiona. Itse asiassa olivat varatöiden todelliset ansiot melko lähellä vapaiden töiden palkkatasoa. Lisäksi annettiin siirtotyömaille eräitä etuja, joita vapaisissa töissä ei ole. Ensinnäkin oli työntekijöiden matka työpaikalle ja työn päätyttyä sieltä takaisin kotipaikkakunnalle vapaa, jotapaisi erällä varatyömaille oli järjestetty säännöllisesti vapaita matkoja varatyön kestäessä kotiin ja takaisin työmaalle. Perheellisille työttömille maksettiin lisäksi paikallis- ja perhelisiä. Paikallisisä vastasi kotipaikkakunnan ja työpaikkakunnan välisten varatyöpalkkojen eroa ja sitä maksettiin kaikille perheellisille varatyöntekijöille. Jos varatyöntekijällä oli huollettavanaan vähintään kaksi lasta, voi hän kunnan harkinnan mukaan saada lisäksi perhelisiä,

joka taas vastasi enintään kotipaikkakunnan varatyöpalkan ja normaalipalkan välistä eroa. Toisin sanoen varatyöntekijä, jolla oli huollettavanaan vähintään kaksi lasta ja ahkerasti teki työtä, voi paikallis- ja perhelisien avulla päästä niin suureen ansioon, että se vastasi hänen kotikuntansa normaalipalkkaa, jopa korkeampaankin, mikäli hänen urakatyöstä saamansa ansio oli suurempi kuin työmaata varten vahvistettu varatyöpalkka.

Edellä oleva tarkastelu koskee varatyöpalkkoja työttömyyskautena 1935/36. Silmäily vuosiin 1932 ja 1933, jolloin yksityinen palkkataso maassa oli alhainen ja sen vuoksi myöskin varatyöpalkat olivat verrattain pienet, osoittaa, etteivät epäkohdat varatöiden palkkausoloissa silloinkaan olleet niin räikeät kuin on väitetty. Valtion vuonna 1934 toiminut työpalkkakomitea keräsi kunnilta tilastoa siitä, missä määrin kunnat olivat jakaneet köyhäinhoidollisia avustuksia erilaisissa töissä oleville. Tästä tilastosta käy selville, että avustuksia oli jaettu työkykyisille varatyöläisille seuraavasti: vuonna 1932 yhteensä 439 varatyöntekijälle, joista 173:lla oli enemmän kuin 3 lasta, ja vuonna 1933 yhteensä 522 työntekijälle, joista 246:lla oli enemmän kuin 3 lasta. Kun varatöissä olevien määrä oli vuoden 1932 talvikuukausina 35—40 000 vaiheilla ja 1933 talvikuukausina 31—34 000 tienoilla, eivät varatyöntekijöiden keskuudessa esiintyneet köyhäinhuoitotapaukset suhteellisesti ole suinkaan niin lukuisat kuin yleensä on tahdottu esittää.

Mitä tulee alennettuja varatyöpalkkoja vastaan esitettyyn pääväitteeseen nimittäin, että ne ovat vaikuttaneet alentavasti maan palkkatasoon, puuttuu meiltä luotettavaa aineistoa tämän asian pätevään arvosteluun. Eräät seikat viittaavat kuitenkin siihen, että tämä väite yleensä ei pidä paikkaansa, joskin saattaa olla yksityistapauksia, jolloin varatyöpalkoilla on ollut sanottu vaikutus. Palauttamalla mieliin viime talouspulan vaiheet voidaan asiaa parhaiten arvostella. Pula johtui kuten tunnettua siitä, että koko maailmaa kohdannut talouspula aiheutti ulkomaiden markkinoilla hintojen laskun, joka tuhoisana kohdistui päävientiartikkeleihimme, puunjalostustuotteisiin ja maitotaloustuotteisiin. Irrallisena tekijänä vaikutti vielä Venäjän kilpailu puutavaramarkkinoilla, joka kilpailu vähensi puutavaramme menekkiä ja vielä enemmän polki sen hintoja. Tilannetta pahensi myös se, että kaikilla puunjalostuslaitoksilla oli huomattavia, kalliilla hinnalla ostettuja raaka-ainevarastoja. Kaupungeissa oli pulan edellisten huippusuhdannevuosien aikana kehittynyt kiihkeä rakennustoiminta. Sen ansiosta oli asuinhuoneita rakennettu enemmän kuin tarve edellytti, ja rakennuskustannukset olivat kohonneet niin suuresti, että väestö ei pystynyt maksamaan

niin korkeita vuokria kuin näin suurilla kustannuksilla rakennettujen talojen kannattavuus edellytti. Lyhyesti sanoen maatalous, puunjalostusteollisuus ja huonerakennusteollisuus olivat joutuneet sellaiseen asemaan, että niiden jatkamisen edellytyksenä oli jyrkkä tuotantokustannusten supistus. Me tiedämme, että varsinkin maatalouden ja puunjalostusteollisuuden alalla tilanne oli niin kriittillinen, että oli suorastaan kysymys monen suuren puunjalostuslaitoksen ja lukuisten maanviljelijäin taloudellisesta elämästä tai kuolemasta. Kun asema oli näin vakava, ei ole todennäköistä, että valtion varatyöpalkat olisivat voineet vaikuttaa vaikeuksissa olevien työntantajain palkkauspolitiikkaan muutosta, varsinkin kun maassa oli lähes satatuhatta työtöntä. Työntantajat olivat laskeneet, miten tuotantokustannuksia, niiden mukana työpalkkoja, oli alennettava, jotta tuotannolla olisi jatkumisen edellytykset, ja epäilemättä he olisivat tämän heidän mielestään maan elinkeinoelämän elpymiselle tärkeän suunnitelmansa toteuttaneet, olivatpa valtion varatyöpalkat suuremmat tai pienemmät. Tästä luulisi jokaisen todellisuustajuisen henkilön olevan yhtä mieltä. Ainoa seuraus korkeammista varatyöpalkoista olisi todennäköisesti ollut, että työttömyyskortistoihin olisi pyrkinyt vielä enemmän työttömiä, toivoen pääsevänsä paremmin palkattuihin valtion varatöihin, vaikka sen neljäkymmenentuhannen miehen sijoittaminen työhön, joka talvella 1931/32 toteutettiin, lähentelee käytännössä maksimia, eikä sittenkään voitu sijoittaa töihin edes puolia työttömistä. Näin ollen olisi itsenäisellä varatyöpalkkapolitiikalla vain lisätty kuntien köyhäinhuotomenoja, voimatta kuitenkaan vaikuttaa mitään työntantajain palkkapolitiikkaan, jonka määräsi, kuten edellä on esitetty, silloinen hätätila.

Edellä on selostettu niitä perusteita, joiden mukaan työttömiä huollettiin. Työt, joita näillä perusteilla järjestettiin, kantoivat nimeä varatyöt. Sen lisäksi mainittakoon, että eduskunta syksyllä 1932 myönsi 350 milj. markkaa ns. ylimääräisten yleisten töiden ohjelman toteuttamiseen. Tähän työohjelmaan nähden on huomattava, että siinä ennakolta ja siitä riippumatta, oliko juuri sillä paikkakunnalla, jonne työ oli järjestetty, työttömyyttä, päätettiin töiden käyntiinpano, kun taas varatöitä panttiin käyntiin vain siellä, missä työttömyyttä on sellaisessa määrässä, että se vahvistettujen ohjeiden mukaan edellyttää valtion avustustoimenpiteitä. Ylimääräisiin yleisiin töihinkin otettiin kuitenkin työntekijät työttömyyskunnista, mutta ohjeiden mukaan sai työvirasto ottaa sittemmin työntekijät vapaasti, ellei työttömyyslautakunta ollut sovittuna aikana lähettänyt työhön riittävästi työttömiä. Tärkeimpänä erona varatöiden ja ylimääräisten yleisten töiden välillä oli kuitenkin se,

että ylimääräisissä yleisissä töissä suoritettiin vapaiden töiden työpalkat. Näiden töiden ohjelma katsottiin nim. jonkinlaiseksi korvaukseksi siitä, että valtion vakinaisia työmäärärahoja budjettivaikeuksien tähden oli vuosina 1931/32 tuntuvasti vähennetty.

Varatöiden ja ylimääräisten yleisten töiden laadun välillä ei ollut suuria eroavaisuuksia, joskin pääpaino ylimääräisissä yleisissä töissä oli pantu maatalous- ja metsätaloustöille suuremmassa määrin kuin varatöissä oli asianlaita. Kuitenkin on otettava huomioon, että varatöinä on vain poikkeustapauksissa suoritettu huonerakennushankkeita, edellyttäen että ainekustannukset on saatu muista varoista, kun sitävastoin ylimääräisinä yleisinä töinä on tehty melkoinen määrä huonerakennushankkeita. Suurimpana varatöiden ryhmänä ovat olleet maantie- ja siltatyöt. Sen jälkeen seuraavat rautatietyöt, kanava- ja satamatyöt, metsänparannustyöt ja metsänhakuut, maanparannustyöt ja joenperkaukset. Naisia ja nuorukaisia varten on järjestetty työtupia ja ammattikurseja sekä viime mainittuja varten lisäksi ns. nuoriso- ja työsiirtolaita.

Lienee lopuksi mielenkiintoista kuulla, miten tehokkaasti työttömiä on voitu edellämainituilla perusteilla järjestettyihin töihin sijoittaa. Työttömistä sijoitettiin töihin vuonna 1932 40.1 %, vuonna 1933 46.2 %, vuonna 1934 56.3 %, vuonna 1935 54.9 %. Kuluvana vuonna on sijoitusprosentti ollut 73.8 %. Tehokkaalla työhönsijoituksella on erikoisen suuri merkitys meillä, jossa työttömyyden vuoksi ei anneta minkäänlaisia raha-avustuksia, koska ne työttömät, joita ei ole voitu töihin sijoittaa ja jotka ovat avun tarpeessa, ovat silloin pakotetut turvautumaan köyhäinhoitoon. Kokemus on taas osoittanut, että kun henkilö kerran on joutunut köyhäinhuollon kirjoihin, hän useassa tapauksessa myöskin sinne jää, seikka, joka yleisen edun ja työttömän oman itsensä vuoksi ei suinkaan ole toivottavaa. Toiselta puolen on osoittautunut, että milloin kunnan työttömyyspolitiikka on käynyt siihen suuntaan, että se on niukasti järjestänyt töitä ja pääasiassa antanut työttömille köyhäinhuollollista avustusta, tämä on ollut yllykseenä köyhäinhuoltoavustusten anomiseen niille, jotka eivät työtä tee eivätkä kehrää.

Ei ole todennäköistä, että tulevien lamakausien aikana voitaisiin luopua edellä esitetyistä työttömyysuudellisten perusteista, vaikka käytäntöön soveltamisessa nimenomaan palkkoihin nähden voi olla syytä eräisiin muutoksiin, jotka menneiden vuosien kokemukset osoittavat tarpeelliseksi. Varatyöjärjestelmän säilyttäminen ei kuitenkaan saa olla mikään päämäärä, josta vain sen itsensä vuoksi on pidettävä kiinni. Päinvastoin on syytä pyrkiä vapaampiin työnhankintamuotoihin niin pian kuin olosuhteet sen sallivat, toisin sanoen

kun työttömyys on vähentynyt niin paljon, että todella tehokas työttömien työhönsijoitus käy mahdolliseksi, sillä varatyöjärjestelmällä on myöskin varjopuolia ja nämä käyvät ilmeisiksi juuri silloin, kun työttömyys on pieni. Kävisi liian pitkäksi selostaa kaikkia varatyöjärjestelmän heikkoja puolia, mutta eräänlaisen käsityksen saa siitä, kun mainitsen, että työttömyyden pienentyessä on heikoin työntekijäainekes jäänyt työttömyyskortistoihin, ja että varatöiden tarkoituksenmukainen hoitaminen tämän heikomman työainekes turvin on vaikeata varsinkin kun siitäkkin varatyöjärjestelmän perusteiden mukaan ensi sijassa on töihin osoitettava eniten avuntarpeessa oleva eli siis heikoin ainek. Viime talven kokemus osoittikin selvästi, että valtion varatyömaat olivat muodostuneet seulontatyömaiksi, joiden avulla kunnalliset köyhäinhuoltoviranomaiset koettelivat niiden henkilöiden työkykyä ja työhalua, jotka olivat kunnalta anoneet köyhäinhuollollista avustusta työttömyyden vuoksi.

Äsken mainituista syistä ja kun työmarkkinat maassa olivat muodostuneet suurin piirtein normaaleiksi, katsoi valtioneuvosto tarpeelliseksi lokakuun 22 päivänä 1936 lakkauttaa edelläselostetun järjestelmän ja korvata sen vapaamuotoisella työttömyysuudellisyöjärjestelmällä.

Uuden järjestelmän pääkohdat ovat seuraavat:

- 1) kunta on edelleen velvollinen ensi sijassa hoitamaan itse työttömiään ja valtion avustustoimenpiteiden edellytyksenä on, että työttömyys on saavuttanut määrätyn minimirajan, jolloin valtion järjestettävien töiden määrä riippuu siitä, minkä verran kunta itse on järjestänyt töitä työttömille, ja myös kunnan taloudellisesta asemasta;
 - 2) valtion työttömyyden torjumiseksi järjestettävät työt suoritetaan samoilla palkka- ym. työehdoilla kuin valtion vapaat työt;
 - 3) työttömyystöihin pääsemisen edellytyksenä ei enää ole työhön pyrkijän avuntarpeen yksityiskohtainen harkinta, vaan ainoastaan se, että pyrkijä on työkykyinen ja työhaluinen palkkatyöläinen tai pienviljelijä, joka ilman omaa syytään on työttömänä;
 - 4) kuntien velvollisuus asettaa työttömyyslautakunta ja pitää työttömyyskortistoa niin myös työttömyysraporttien lähettämispakko on poistettu, joten näitä lomakkeita ei enää painateta.
- Töiden suorittamisesta vapaina töinä johtuu myös, että kunnan velvollisuudet perhe- ja paikallislaisien maksamiseen, työntekijöiden matkojen korvaamiseen ym. aikaisemmissa ohjeissa määrättyjen etujen antamiseen on lakkautettu. Mikäli kunnat myöntävät työttömille kysymyksessä olevan laisia etuja, ei valtio osallistu niistä aiheutuviin kustannuksiin.

Uusi järjestelmä ei enää ole varsinaista työttömien huoltoa, vaan sen kautta pyritään järjestämään työttömille töitä. Kun nämä työt ovat laadultaan ja työehdoiltaan samanlaisia kuin valtion muutkin yleiset työt, on työttömien niihin ottaminen koetettu saada mahdollisimman vapaamuotoiseksi. Koska kuitenkin työttömyyden tehokkaan torjumisen takia on ollut välttämätöntä määrätä, että työttömät otetaan niiden kuntien ilman työtä olevista palkkatyöläisistä ja pienviljelijöistä, joissa työttömyyttä on siinä määrin, että valtion on katsottava vahvistettujen suhdelukujen perusteella olevan velvollinen kuntaa tukemaan, on ollut pakko järjestää asia siten, että työhönotto käy kunnan viranomaisten myötävaikutuksella, vaikkakin työnjohtaja, jos haluaa, saa määrätä, ketkä työttömät hän haluaa työhön ottaa.

Valtion töiden järjestäminen työttömyyden torjumiseksi on nykyoloissa kuitenkin katsottava vain varakeinoksi, jota käytetään siellä, missä työttömiksi joutuvat työntekijät eivät pysty tekemään talviaikana tarjolla olevia töitä. Toisin sanoen näitä töitä on pakko etukädessä järjestää kaupunkien ja kauppaloiden sekä niiden esikaupunkien työttömille. Maaseudullahan asianlaita tänä talvikautena on aivan toinen. Kuten tiedämme, tulevat metsätyöt olemaan erittäin suuret, ja niihin tarvitaan työntekijöitä siksi paljon, että monin paikoin niistä tai ainakin hevosmiehistä voi tulla puute. Toiselta puolen taas voi olla kuntia, joissa ei ole riittävästi metsätöitä, vaikka niiden palkkatyöläis- ja pienviljelijäväestö on metsätöihin perehtynyt, kuten maaseudun väestö yleensä suuremmissa tai pienemmissä määrässä on. Näissä oloissa on paras työttömyyden torjumiskeino maaseudulla työttömien toimittaminen metsätöihin niille paikkakunnille, joilla on puute työväestä. Tätä silmälläpitäen on Rovaniemelle ja Lieksaan perustettu metsätyömaitten työnvälitys- ja tiedonantotoimisto. Edellisen johtajana on metsänhoitaja Pentti Pentikäinen ja jälkimäisen piirimies Albin Laitinen. Nämä työnvälitystoimistot tulevat siis suorastaan välittämään työväkeä metsätyömaille ja antamaan työnhakijoille tällaisia työmaita koskevia tietoja. Työttömyystarkastajille on tulevaa talvikautta varten annettu myös ohjeet, että niiden tulee ensisijaisena keinona työttömyyden torjumiseksi maalaiskunnissa koettaa ottaa selvää, eikö kunnan työttömiä voitaisi lähettää metsätöihin joko omaan kuntaan tai johonkin lähikuntaan. Työttömyystarkastajat eivät tosin saa harjoittaa mitään työnvälitystä, mutta he voivat olla suurena apuna Rovaniemen ja Lieksan toimistoille säännöllisesti ilmoittamalla näille, mistäpäin metsätyöntekijöitä on saatavissa. Niissä kunnissa, jotka ovat ulkopuolella edellämainittujen toimistojen vaikutuspiirin,

voi tarkastaja kääntyä suoraan yhtiöiden tai niiden piiri-asiamiesten puoleen. Joskaan tarkastaja ei tällöinkään voi varsinaista työnvälitystä harjoittaa, on hänen toiminnallaan kuitenkin sikäli merkitystä, että yhtiöt saavat tiedon, mistäpäin niillä on mahdollisuus hankkia puuttuvat työntekijät työmailleen, ja taas työttömät metsätyöntekijät saavat jotenkin varman käsityksen siitä, missäpäin metsätöitä on saatavissa. Koska siis metsätyöpaikkojen tiedustelu on maaseudulla työttömyyden tärkein torjumiskeino tänä talvena, olisi suotavaa, että myös metsätöitä johtavat metsänhoitajat ottaisivat tämän seikan huomionsa ja suhtautuisivat työttömyystarkastajiin myönteisesti, milloin ne heidän puoleensa kääntyvät. Työttömyystarkastajina toimivat nykyään Oulun läänissä metsänhoitaja Ilmari Anttila, osoite Pudasjärvi, Länsi-Suomessa tarkastaja Bruno Vallinheimo, osoite Hämeenlinna sekä Etelä- ja Itä-Suomessa tarkastaja Arvo Grönlund, osoite Helsinki Luotsikatu 8 F 34. Kaikilla tarkastajilla on puhelimet.

Suomen työttömyyspolitiikan päämääränä kuluneina vaikeina työttömyysvuosina oli tukea työttömiä niin voimakkaasti kuin se valtion heikon rahataloudellisen aseman puitteissa oli mahdollista ja antaa tätä apua etukädessä työn muodossa, mutta sellaisilla ehdoilla, etteivät ne houkutelleet työntekijöitä jättämään työpaikkojaan, eivätkä estäneet ketään pyrkimästä vapaille työmarkkinoille niin pian kuin siellä työtä oli tarjolla. Olemme nyt selviytyneet pulasta ja sen aiheuttamasta joukkotyöttömyydestä, jopa niin hyvin, että tänä talvena tulee todennäköisesti monin paikoin maaseudulla olemaan puutetta työntekijöistä. Parantunut työtilanne on antanut mahdollisuuden pulavuosina noudatetun monimutkaisen huoltojärjestelmän lakkauttamiseen. Kun uusi joukkotyöttömyys jonkin vuoden kuluttua todennäköisesti maataamme kohtaa, on ilmeisesti työttömyyspolitiikkamme päämäärä säilytettävä muuttumattomana, sillä yksityisen tuotantoelämän mahdollisimman nopea uudelleen organisoiminen yrittäjien toimesta ja edellytyksien luominen sitä tietä tuotantoelämän elpymiselle on kuitenkin paras työttömyyskysymyksen selvittämismuoto. Niin kauan kuin uudelleen organisoimista ja siitä johtuvaa työttömyyttä kestää, on yhteiskunnan autettava työttömiä sellaisessa muodossa, ettei se tätä elpymistä häiritse. Uutta huoltojärjestelmää luotaessa on samalla otettava huomioon viime joukkotyöttömyyden hoidon antamat kokemukset, jotta yhteiskunnan apu olisi mahdollisimman tehokas. Ennen kaikkea olisi nyt hyvinä vuosina vahvistettava valtion ja kuntien taloutta niin, että uuden joukkotyöttömyyden maata kohdatessa olisi käytettävissä tehokkaaseen työttömyyshuoltoon tarvittavat varat.